

Psychofarmaca: bijwerkingen op het orofaciale systeem

Psychofarmaca zijn geneesmiddelen die de psychische functies beïnvloeden. Hoewel deze medicijnen primair bedoeld zijn om symptomen van psychische aandoeningen te verminderen, kunnen ze ook effect hebben op het orofaciale systeem.

Tekst: Yvonne de Kuyper

In 2022 werd volgens de Stichting Farmaceutische Kengetallen aan 2,5 miljoen mensen in Nederland een middel voorgeschreven dat onder psychofarmaca valt. Hoeveel patiënten bijwerkingen ervaren, is niet precies duidelijk. Maar, zegt Mahmoud Busati, arts in opleiding tot psychiater (AIOS): 'Voor de (orofaciaal) fysiotherapeut is het wel belangrijk om deze bijwerkingen als zodanig te herkennen.'

Als het gaat over psychofarmaca, wordt op basis van werking en toepassing onderscheid gemaakt tussen een aantal categorieën: antidepressiva, antipsychotica, anxiolytica en psychostimulantia. Busati: 'Deze groepen bestaan

'Bijwerkingen verwacht je vooral in de instelfase of bij een aanpassing in de dosering van medicatie'

uit verschillende soorten medicatie met diverse bijwerkingen. Hoewel voor veel bijwerkingen het exacte mechanisme niet helemaal helder is, bestaan er wel degelijk hypothesen over het ontstaan ervan.'

Hoofdpijn

Zo wordt hoofdpijn volgens Busati genoemd als bijwerking van diverse psychofarmaca. 'Een mogelijke verklaring hiervoor is een verandering in de neurotransmitterbalans. Psychofarmaca beïnvloeden de activiteit van verschillende neurotransmitters zoals dopamine, serotonine, noradrenaline en glutamaat in de hersenen. Veranderingen in de niveaus en activiteit van deze neurotransmitters kunnen impact hebben op pijnperceptie en pijnregulatie.'

Bruxisme

'Een andere bijwerking van psychofarmaca is bruxisme,' vertelt Busati. 'Diverse antidepressiva en psychostimulantia kunnen de serotoninespiegel beïnvloeden, wat de kans op knarsen en klemmen vergroot. Daarnaast kan bijvoorbeeld slaapmedicatie, zoals benzodiazepines, de verschillende stadia van je slaap beïnvloeden, waardoor je minder lang in de diepe slaafase verkeert.' Naast hoofdpijn en bruxisme zijn er nog meer mogelijke effecten op het orofaciale systeem, vervolgt Busati. 'Denk aan: xerostomie (droge mond), duizeligheid, sialorroe (speekselvloed), dyskinesieën, medicatie-geïnduceerd parkinsonisme en smaakstoornissen. Hoewel zeer zeldzaam, wordt ook tinnitus genoemd als bijwerking van diverse antidepressiva. Het is echter belangrijk om op te merken dat niet alle patiënten die psychofarmaca gebruiken bijwerkingen zullen ervaren, en dat de ernst sterk kan variëren.'

Adviezen

'Klachten van bijwerkingen verwacht je vooral in de instelfase of bij een aanpassing in de dosering van medicatie,' zegt Busati. 'Het gaat dan om de eerste vier tot tien dagen na het instellen of wijzigen van medicatie. Bij langer aanhoudende klachten of heftige klachten is het raadzaam te overleggen met de behandelend arts of psychiater van de patiënt. Ook als er twijfel is over de oorzaak van klachten, adviseer ik altijd overleg met de behandelaar.' Verder benadrukt Busati: 'Als het, ondanks de bijwerkingen, in het belang van de patiënt is om medicatie te blijven gebruiken, is het verstandig de patiënt bijvoorbeeld te wijzen op monddrag. De orofaciaal fysiotherapeut kan hierbij een grote rol spelen.'

Bekijk hier de anamnesekaart met de verschillende psychofarmaca en hun bijwerkingen:

